

Kommunförbundets mål vid regeringens ramförhandlingar och halvtidsöversyn 21–22.4.2021

Siktet på tiden efter coronan – balans i de offentliga finanserna bara om kommunerna inte ges fler uppgifter

Kommunerna har gått i främsta ledet i den utdragna coronakampen. De anställda och förtroendevalda i kommunerna har tryggt de lagstadgade tjänsterna under extremt osäkra förhållanden samtidigt som de ansvarat för att främja verksamhetsförutsättningarna för näringslivet i sina regioner.

Kommunerna har hittills klarat sig bra trots den svåra situationen. En bidragande faktor har varit den buffert som staten genom förebyggande åtgärder byggt upp för att dämpa de negativa konsekvenserna av coronan i kommunernas ekonomi. Därför har kommunerna till exempel inte behövt höja sina skattesatser i någon högre grad och de har inte heller i större utsträckning behövt omorganisera verksamheter på ett sätt som skulle ha ökat arbetslösheten. Investeringsnivån har också hållits hög.

Kommunförbundet understryker dock att coronakrisen pågår och att ingen ännu känner till storleken på eller förfallodagen för slutnotan. Det är klart att kommunernas utgiftstryck och investeringsbehov för närvarande ökar kraftigt på grund av befolkningens stigande ålder och kommunernas eftersatta reparationer. Dessutom blir kommunerna under de kommande åren tvungna att åtgärda den service- och vårdskuld som uppstått under coronakrisen. En eventuell växande arbetslöshet och konkursvåg skapar redan i sig osäkerhet i inkomstbasen.

Det är inte möjligt, och inte heller meningen, att lösa strukturella problem i den kommunala ekonomin med coronastöd av engångsnatur. Det är viktigt att komma ihåg detta när den nya fullmäktigeperioden börjar.

Kommunförbundet hoppas att regeringen vid sina ramförhandlingar och i sin halvtidsöversyn redan har siktet inställt på tiden efter coronakrisen och

skapar förutsättningar för kommunerna att sköta sina serviceuppgifter och främja livskraften. Detta måste ske genom att bredda och stärka kommunernas inkomstbas samt minska trycket på utgiftsökningar.

Kommunförbundets viktigaste förslag till riktlinjer för ramförhandlingarna:

- Regeringen bör förbinda sig till att beakta konsekvenserna av coronapandemin för den kommunala ekonomin samt att dimensionera och rikta sitt stöd också i fortsättningen så att kommunerna klarar av sina uppgifter medan coronakrisen pågår och då den akuta krisen är förbi. Kommunförbundet föreslår att kommunernas andel av samfundsskatten bör fortsätta att vara förhöjd ända till mitten av ramperioden, dvs. till slutet av 2023. Kommunerna och sjukvårdsdistrikten bör få ersättning för de direkta kostnaderna för coronan, bland annat för kostnaderna för test och vaccinationer. Riktat stöd behövs också till exempel för ordnandet av kollektivtrafik och kompensation för förlorade biljettintäkter.
- Justeringen av kostnadsfördelningen och indexhöjningarna av statsandelarna bör göras på det sätt som lagen förutsätter. Kommunernas eventuella förluster på grund av ändrade skatte- och avgiftsgrunder bör kompenseras.
- Under ramperioden bör kommunernas utgiftstryck inte ökas vare sig genom en utvidgning av regleringen, uppgifterna eller skyldigheterna för kommunerna och den offentliga sektorn eller genom skärpt dimensionering i anslutning till tjänsterna. Utvecklingen borde gå i motsatt riktning i det nuvarande mycket ansträngda läget i de offentliga finanserna. Om kommunerna trots allt påförs ytterligare uppgifter, bör kostnaderna ersättas i sin helhet och tillräckligt med tid reserveras för ikraftträdandet. Bestående utvidgningar av uppgifter bör inte finansieras med återhämtningsstöd av engångsnatur.
- De lagstadgade statsandelarna för ungdomsarbete, idrott och konst- och kulturinstitutioner som finansieras med avkastningen på penningspel bör tryggas också under ramperioden.
- Regeringen kompenserar för innevarande år den statsandelsminskning på cirka 250 miljoner euro som hänför sig till konkurrenskraftsavtalet genom en statsandelshöjning av engångsnatur. Under ramperioden bör denna kalkylerade statsandelsminskning, som gjorts med hänvisning till förlängningen av den årliga arbetstiden enligt

konkurrenskraftsavtalet, slopas permanent. Det finns inte längre någon grund för minskningen, eftersom det mesta av arbetstidsförlängningen slopades i den kommunala arbetsmarknadsuppbyggnaden.

- Finansieringen av yrkes- och gymnasieutbildningen har minskat avsevärt under de senaste åren. En bestående höjning bör göras i finansieringen enligt pris per enhet för gymnasieutbildningen och i basfinansieringen för yrkesutbildningen. Den utvidgade läroplikten framhäver ytterligare betydelsen av tillräcklig finansiering. För närvarande finansieras bestående skyldigheter med tidsbunden finansiering, vilket är problematiskt för kommunerna och utbildningsanordnarna.
- I början av mars inleddes kommunbaserade sysselsättningsförsök. Kommunförbundet önskar att regeringen fattar ett klart och entydigt beslut om att överföra organiseringen av arbets- och näringstjänsterna för arbetstagare och arbetsgivare på kommunernas ansvar. Kommunerna kan aktivera hela sin omfattande plattform för att främja sysselsättningen, och arbets- och näringstjänsterna bidrar med viktiga nya verktyg för det. Kommunerna bör tryggas tillräckliga resurser för att sköta uppgifterna och vid behov kunna dra nytta av samarbetsmodellerna i kommunallagen. Samtidigt behövs det en reform av finansieringen av utkomstskyddet för arbetslösa och arbetskraftstjänsterna samt av tjänsterna i sig. Målet bör vara en rättvis finansieringsmodell som sporrar kommunerna till att främja långvarig och mer bestående sysselsättning. Även då uppgifterna inom integrationen koncentreras till kommunerna bör man gå vidare på det sätt som riksdagen redan tidigare har fastställt, förutsatt att kommunerna anvisas tillräckliga resurser för integrationstjänsterna. Vid lagberedningen om kontinuerlig inlärning och servicecentren för arbetskraft bör beaktas kommunernas roll och betydelse såväl inom skötseln av sysselsättningen som inom livskrafts- och näringspolitiken.
- Återhämtningen från coronakrisen bör inte enbart inriktas på akuta åtgärder utan också på stöd och investeringar som skapar en grund för en hållbar ekonomi på lång sikt. Ur kommunernas och städernas synvinkel är det viktigt att genomföra investeringar som stöder energiomställningen, klimatåtgärderna, tillgängligheten och digitaliseringen. Lösningar måste hittas bland annat för de kommunägda energiverkens investeringsbehov när man avstår från förbränning av energitorv samt för främjande av bredband och byggande av interoperabla informationssystem.

- I den första riksomfattande trafiksystemplanen (Trafik12) bör trafiken utvecklas på ett mer långsiktigt, förutsägbart och verkningsfullt sätt. Kommunerna bör dock inte påföras ytterligare finansieringsansvar för statens trafikinfrastruktur genom bestämmelser om fasta maximandelar för statlig finansiering av statens egen infrastruktur och inte heller påföras sådant ansvar via ett avtalssamarbete. Staten bör sörja för att det trafiknät som staten ansvarar för är i skick och att den, för närvarande eftersatta, finansiering som trafiknätet kräver är tillräcklig inom såväl bastrafikledshållningen som utvecklingsprojekten. Finland bör också sträva efter att utnyttja EU-finansieringen fullt ut och kommunicera med EU om Finlands mål.
- Förutsättningar för bättre produktivitet och kostnadseffektivitet bör skapas som en del av färdplanen för hållbarheten i de offentliga finanserna. Åtgärderna kan gälla till exempel främjande av digitalisering, uppluckring av normer, effektivisering av informationsledningen och användningen av lokaler samt utnyttjande av offentlig upphandling. Även produktivetsmått och jämförbarheten hos dem bör utvecklas.
- Den social- och hälsovårdsreform som är under behandling i riksdagen kommer att ha omfattande och delvis okända konsekvenser för den kommunala ekonomin. Det kommer att vara en stor utmaning för kommunerna att få finansieringen att räcka till och i synnerhet de växande städernas investeringsförmåga utsätts för en verkligt hård prövning. Kommunförbundet fäster i detta sammanhang särskild uppmärksamhet vid de ändringskostnader som reformen medför även direkt för kommunerna. Det är till exempel fråga om personalresurser som binds vid beredningen, köp av IKT-tjänster och konsulttjänster, extra administrationskostnader, ökade kostnader för stödtjänster, omorganisering av stödtjänster samt fastighetsrisk och överlåtelsskatt för social- och hälsovårdsfastigheter. Staten bör förbinda sig till att ge kommunerna full ersättning för kostnader som kommunerna inte själva kan påverka. Också de bestående verkningar som coronan har på överföringskalkylerna för social- och hälsovården bör i mån av möjlighet elimineras och beaktas i rambeslutet.

Kommunförbundet understryker att det i dessa osäkra tider är särskilt viktigt att staten har en stabil och förutsägbart kommunpolitik och håller fast vid sina utfästelser, så att de kommande nya fullmäktigena kan slå fast de åtgärder som krävs för att kommunerna ska ha en hållbar framtid.